

habitar en ells, puix tots los dies, y a tot hõra hi hauria caranes [*<* cast. *jaranas*] y *traquieries*, com diuhen les abueles», «en la casa que no hi ha farina, / tot és mohina / --- / ni mancarà tan ahina. Pues encara que hi haguera prou farina, casi seria precis que hi haguera *traquieries*, com diuhen els llauradors, per a que la llengua sempre tinga que ocupar-se, parlant de tot», MGadea (*T. del Xè* I, 281; III, 45).

CPT. amb *manya*, *tracmanyar*: «fingís prenyada / e mija anyada, / ella ginyà / e *tracmanyà*, / ab tots sos senys, / mostrar-se prenys», JRoig (*Spill*); en part. act.: «la persona que és ben *tracmanyant*, aquella tenen per sàvia», StVicentF (Schib).

En cat. central és d'ús general *tracamanya*, per més que manqui encara a totes les eds. del Lab., però ja l'usà Noller: «en aquell moment arribaren també al rotllo el matrimoni Rodon i la mare de l'Eladi, la qual, amb les seves *tracamanyes*, s'havia fet convidar», «jo diria que tot això ha estat una *tracamanya* del teu marit» (*La Febre d'Or* I, 304; II, 196); «--- pardal --- espia-ne un, sense descans, per descobrir les *tracamanyes* de què es val, per arribar a la menjadora dels altres, burlant la vigilància ---» id., O. C. VIII, 184.14f; i DAG. a St. Llorenç del Munt (sic).

Abans, S. xv i xvi: «ab fraus, engans e usures desfan aquell e aquell —hoc, les comunitats—, ab *tracmanyans*, censals e altres maneres», StVicentF I, 266, 3; partint d'aquesta forma sincopada, amb lleu alteració (contaminació de *trasbalsar*, *trastejar* i anàlegs): «mostrant qui són / les dones, i quant lleugeres: / ha-m deixat perquè en lo món / les pinten per *tresmanyeres*», JnTimoneda, mj. S. xvi, *Flor d'Enamorats*, § 40 (ben explicat per JnFuster, p. 96). Rebutjo l'etimologia de Spitzer, a base de «l'ar. *targoman*» (*Lexikk*, 84, n. 1), no solament com a ben supèrflua, sinó ja pel fet que aquesta forma amb -g- ha estat sempre estranya al català (veg. *TORCIMANY*), sinó també a l'àrab, almenys tot l'àrab occidental. Ens interessa de veure l'expansió fins al basc: bisc. *trikimaina* «componenda. arreglo» i *trikimailu* «trampa, jugarreta, intriga», «en-seres» (*Azkue, Dicc. i Supl.*); aquí enllaçant amb el cast. *triquiuèla* [1863], el qual al capdavant presenta una altra variant de la mateixa família. Per a *tracamandana* [DAG.],³ veg. el grup del cast. *tracamundana*, en el DECH v, 606b.

Tracafla. *Trac-i-truc*. Encreuat amb *cadell*: *tracadell*.

¹ Amb el grup del fr. *traquet/triquet*, poso el gc. *traké* (probt. manllevat) «bâton court et gros pour battre qn.», que es deu usar a tot Bigorra, si bé l'ALGc. iv, 1286, només el porta a les 4 puntes (Banheres, Lorde, límit del Gers), entre les quals s'ha ficat el mot general *bastoun*. Trobo improbable la idea dels col·legues tolosans que sigui abstret de l'arabisme cast. *matraca* car la terminació -é/-é postula manlleu del fr. -et. —² Cf. St. Gaudens «*traco*: stature» (Dupleich). La família de *ATRACAR* (I, 477a3, n. 2), sembla haver donat lloc a un gc. familiar *trake-t* o *trake-tó* «pousse-toi (quand qn. bouche un passage)», usual a totes les Landes fins a La

Teste i el S. de Bordeus (ALGc. iv, 1340); La Teste «*tracà*: mettre de côté ce qui gêne» (Moureau). —³ «La carta entregada queda, / i ja ha vingut la senyora / de don Pau, i ab donya Eusèbia, / hi ha una *tracamandana* / que en parlarà la Gaseta / --- tindria pebre / aquell paper, que ha mogut / tant rebombori!: s'hi feien, ab un poc més, a trompades», Renart (*La Casa de Dispeses*, ed. Barcino, 130).

Traça, V. *traçar* (TREURE) *Tracadell*, V. *traca* *Traçador*, V. *treure* *Tracafla*, *tracalada*, *tracaleig*, *-alejar*, *tracalet*, *-aleta*, *tracallejar*, *tracamandana*, *tracamanya*, *tracacant*, V. *traca* *Traçar*, V. *treure* *Tracàs*, *tracassar*, V. *traca* *Tracatrec*, V. *traca* *Tracció*, *tracetes*, V. *treure* *Tracoma*, V. *tràquea* *Traçós*, *tractable*, *tractació*, *tractadista*, *tractament*, *tractat*, *tractar*, *tracte*, *tractejar*, *tractiu*, *tractivol*, *tractor*, *tractriu*, *traçuderia*, *traçut*, V. *treure* *Tradició*, *-cionista*, *tradicional*, *-lisme*, *-lista*, *tradir*, V. *trair* *Tradorça*, és variant de *tradossa*, *trasdossa*, explicats a DORS (III, 191b19ss.) *Traduació*, V. *dur* *Traducianista*, *traducianisme*, derivats del ll. *traducere* 'trasmetre' *Traductor*, *traduible*, *traduir*, V. *dur* *Traedor*, *traent*, V. *treure*

TRAFEGAR, mot comú amb l'oc. *trafegar*, it. *traficare*, port. *trasfegar*, cast. ant. *trasfagar* (avui *trasegar*), d'origen incert; potser d'un ll. vg. *TRANSFRICARE, d'on ve el cast. antiq. *trasfregar* 'refregar, rebregar amb llarg fregadís', la segona -r- del qual es degué perdre per dissimilació; aquesta etimologia s'hauria de mirar com assegurada si no haguéssim de considerar també possible, si bé menys versemblant, que vingui d'un *TRANSFAECARE, derivat de FAEX, en el sentit de 'remenar el solatge (ll. FAEX)', 'tramostar el vi per clarificar-lo'. □ 1.ª doc.: fi S. XIV, i *trafegador* ja en el XIII.

«Lo regater nou molt a la cosa pública --- desija mal temps e carestia, e compra en gros per --- encatir --- és contrari a bon mercader --- ne cessa de *trafegar* o de baratar sinó a son profit», Eiximenis (*Regiment*, NCl. XIII, 171.17); en l'acte de carregar i descarregar mercaderies: «per lo *trafegar* e trestejar de las dites robes s'à perdut dos barills de peys» ross. a. 1386 (*InuLC*, 397).

Que era usual el verb *trafegar* en la llengua del segle XIII es dedueix de l'ús repetit del seu derivat *trafegador* en les parts més antigues del *Consolat*: «--- lo mestre d'aixa --- si aquells mestres que ab ell obraran no saben que ell faga aquell obra a scar, lo senyor de la nau los ho deu dir e demostrar, per ço que si aquell mestre era baratador e *trafegador*, o que no hagués de què pagar, aquells mestres que ab ell haurien obrat no sien enganats, no sabent que ell faça aquella obra a scar», *Consolat*, § 9 (*Pard.*, p. 60; de nou § 94, p. 130).

No és dels mots gaire usats avui en cat. central. Però sí que resta molt viu en les regions de Migdia. En el P. Val. se sent molt en el sentit de 'transitar', 'anar de camí': «Abans de fer la carretera, y en aquell temps que la gent *trafegava* pòc ---», MGadea (*T. del*